

נחלתנו

ידיעון שבועי של מכון "נחלת חיים"

גליון ק"ה - פר' ויקרא [החודש] תשע"ה

[ד]

יש חצרות של חסידים (כגון ויז'ניץ, ועוד), שלפני קדיש דרבנן אומרים בכל פעם (כגון בתחילת התפילה וגם בסופו) המשנה 'אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום וכו', האם יש סיבה מיוחדת שאומרים דווקא משנה זו, האם חסרות משניות של אגדתא נוספות שיכולים לומר אחריהן קדיש?

[נתקבל מהרב ישראל הגר, בית שמש]

הידעת?!

[א]

מובא בספר **ארץ החיים** מהגה"ח רבי חיים ליבערזאהן זצ"ל (פשעמישל תרפ"ז, אות תי"ח) בשם המקובל האלקי רבי **שמשון מאוסטרפולי זי"ע**, שיש ג' זמנים שהם מסוגלים מאד לקבלת בקשה. ה"ה: [א] בעת פתיחת הארון הק', (כדאיאת בזה"ק ח"ב ר, ב), [ב] בעת הגבהה הס"ת, [ג] ובעת נשיאת כפים, ולכן כל זקוק למילוי בקשה, יבקש בעתים הללו, ובטח יתקבל תפלתו. ע"כ.

ובספר **פני שבת** (מהאדמו"ר בעל פני מנחם מגור זי"ע, עמ' רעז) כתב, **ובפרט ביום שמוציאים שלשה ספרי תורה** (כגון בשבת הבע"ט = שבת, ר"ח ופרשת החודש. המעתיק), **היא עת רצון, ובודאי נפתחים שערים למעלה.**

[נתקבל מהרב חיים בן יצחק]

[ב]

איתא בספה"ק **אור לשמים** מהרה"ק רבי מאיר מאפטא זי"ע (פר' צו עה"פ לא תאפה חמץ) וז"ל: לא תאפה חמץ חלקם נתתי אותם מאשי וגו' (ויקרא ו, י). נ"ל דאיתא בכתבי האר"י זלה"ה הנזהר ממשוהו חמץ מובטח לו שלא יחטא כל השנה, ע"כ צריך האדם לשמור עצמו בכל מה דאפשר, ולכן נק' מצה שמורה, וזה אי אפשר לאדם שיזהר ממנו כי אם הקב"ה ישלח לו מלאכים ממונים על השמירה וישמרו אותו. וזה פירוש לא תאפה חמץ חלקם – לשון חלק, בלי שום נדנד חמץ, נתתי אותה מאשי – דהיינו שאשלח לך מלאכים שישמרו אותך שמלאכים נק' אישי. עכלה"ק.

ובספה"ק **ערוגת הבושם** מהגה"ק רבי משה גרינוולד מחוסט זי"ע בפר' צו (במקומו) מביא דברי **אור לשמים** אלו ומוסיף עליהם וז"ל: ויש להוסיף נופך, ע"פ מה שאמר ראב"י (אבות ד, יא) העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, היינו שנברא מלאך ע"י אותה מצוה. והנה ושמרתם את המצות (שמות יב, יז) היא מצות עשה, וי"ל אותו מלאך הנברא ממצות עשה ושמרתם וגו', הוא שליח מאת המקום ית"ש שישמרו ממשוהו חמץ, והיינו דכתיב חלקם נתתי אותה מאשי, היינו המלאך שהוא חלקם שנברא ע"י מצותם, הוא הנשלח לשליחות זו. וא"ש בס"ד. עכלה"ק.

!! תגובות !!

[א]

הרב שלמה יוסף אוביץ = במענה לביאור דברי המאור עינים בגליון ק"ג (מדור מי יודע אות א'), הקושיא אינה על המאור עינים,

מי יודע ומי מכיר?

[א]

ב"נחלתנו" גליון ס"ג (לפ' במדבר תשע"ד, במדור 'מי יודע ומי מכיר?' אות א') הובא מה שכתוב בספרה"ק **"דגל מחנה אפרים"** פ' עקב, וכן ב"צפנת פענח" [וב'כתונת פסים" מבבל ה"תולדות"] פ' יתרו, ופ' תרומה, בשם הבעש"ט הק', שמדינה אחת שאלו במכתב להרמב"ם, היכן מרומז תחיית המתים מן התורה. והשיב להם הרמב"ם: אנשים שנטמאו במאכלות אסורות, לבם ומוחם נטמטם ונוטה למינות ואפיקורסות, ולא יוכלו להבין ולהשכיל מאמר הסתום בדת תורתנו הק', שהוא שכל אלוקי ומלך עליון, עכת"ד בקיצור נמרץ. ושאל העורך הנכבד, מי יודע ומי מכיר, היכן היא [לו נדפסה] תשובת הרמב"ם.

ואכן שנים שעקבו וחיפשו בכל כתבי הרמב"ם שבידינו עד היום, לא שמענו שנדפסה שאלה ותשובה כנ"ל בשם הרמב"ם. והמקור היחידי שהזכירו הספה"ק מאז ועד היום ענין זה, היו הספרים הנ"ל בלבד בשם הבעש"ט.

אולם השבוע אינה ד' לידי, שראיתי בין הפריטים של מכירות "קדם" [יודייקה לספרים ומכתבים עתיקים, מספר הפריט במכירות "קדם" הוא 239] שנמכר תדפיס כתב יד של הרמב"ם, אשר בשם 'מאמר תחיית המתים' יכונה, שתורגמה ע"י תלמידו רבי שמואל אבן תיבון. [כך גם מופיע בספר 'דגל מחנה אפרים' ו'צפנת פענח', שרבי שמואל אבן תיבון ענה להם בשם הרמב"ם]. שנמצא בספריה בקרית הותיקן ברומא. וכפי שהבאתם, מאמר זה מהבעש"ט בשם הרמב"ם היה חשוב מאד אצל הגאונים לבית בריסק. וידוע לי אישית, לפני כמה שנים פנה אלי אחד מגדולי הליטאים, שאחפש לו את מקור דברי רמב"ם אלו.

ברם מי יודע לזהות, האם אכן השאלה והתשובה מהרמב"ם, שהוזכרו בספרים הנ"ל בשם הבעש"ט, אכן מופיעה בכתב יד הנ"ל. ומי שיכול להגיע לחקר קוטב דברי אמת, בבירור הענין, תבוא עליו ברכה מן השמים.

[נתקבל מהרב מנשה מילר]

[ב]

אבקש עזרת הקוראים במה שנתקשיתי בקריאת פרשיות שקלים פרה והחודש, שאנו קוראים כדי לשלם פרים שפתינו. האם בזמן שביית המקדש היה קיים לא קראו פרשיות אלו, או שקראו אותן מטעמים אחרים, או שיש חילוק בין מקדש ראשון למקדש שני? וכן אימתי נתקנו קריאות אלו, שבהן קריאת פרשת זכור שקריאתה מן התורה, וחז"ל תקנו לקרותה סמוך לפורים, ומה היה לפני כן, האם יצאו קריאתה בפרשת כי תצא, או שהיתה לכך קריאה מיוחדת?

[נתקבל מהרב י. א. כ.]

[ג]

שמעתי שמובא בספה"ק, סגולה לרפואה לעלות לתורה בפר' משפטים לפסוקים הללו המסתיימים ב"ורפא ירפא". מי מהקוראים יוכל להצביע על מקור מוסמך בו כתוב בפירוש סגולה זה (כי עובדות רבות כלליות ידועות מצדיקי הדורות צוק"ל, שהעלו לעליות שונות את הנצרכים לישועה וכו'. ואכמ"ל).

[נתקבל מהרב מ. חסד]

אלא על רש"י. יעניין נא במה שפירשו המפרשים על מה שפרש"י עה"פ בעלי ברית אברם - שהשיאו לו עצה על המילה. כגון: **כלי יקר, משכיל לדוד** (פארדו), **קול אליהו** (מהגר"א), **גור אריה** (מהר"ל), **קול מבשר** (פשיסחא), ועוד, וימצא תשובות גם על שאלתו על דברי ה"מאור עינים".

[ב]

הרב י. א. כ. = מה שנשאל בגליון ק"ג לבאר את דברי **המאור עינים**, י"ל ב' דרכים. א' - שכוונתו לזמן שלפני ציווי השי"ת לעשות ואז רצה לקיים ולא היה יכול, ומעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, ואז היתה כוונתו לכך. ב' - שבאמת יש להקשות הרבה יותר, וכי זו היא כוונת מצות מילה, הלא היא כריתת ברית בין ישראל לאביהם שבשמים, ועוד כוונות רבות נעלמות ונסתרות המבוארות בספרים ובספרי קבלה, ועל כרחך שהוא מפרש רק את אחת הכוונות שכיוון אברהם אבינו, הרמוזה בפסוק זה.

[ג]

הרב ישראל סגל = לגבי הביור בדברי **המאור עינים** מפר' נשא, המובא בגליון ק"ד (מדור מי יודע אות א') שכתב וז"ל: **אין חכם כבעל הנסיון, שכמה פעמים הרגשתי בעצמי שהיו לי יסורים גדולים, ופתאום כהרף עין באה תשועת ה', ואיני יודע אנה הם באים.** ראיתי בספר **והייתם לי סגולה** לרב אברהם מייזלס, במדור סגולת המסכתות והספרים (עמ' 213) שהביא משם הרה"ק **רבי יוחנן מראחמסטריווקא** זי"ע שהיה מורגל על לשונו לומר משם חסידים, כי בעת צרה חס ושלום היו לומדים את המאמר **במאור עינים** פר' נשא הדיבור השני הפותח במילים א"י ותחילה נבאר פסוק כל המחלה אשר שמתי וגו'. ואף היו מניחים קוויטל באותו מקום בספר, ובעזר ה' היו נושעים. מחבר הספר מוסיף, כי הרה"ק **רבי צבי הערשיל מספינקא** זי"ע היה אומר כי כשבא לפניו קוויטל קשה, הוא מניחו במקום זה בספר **מאור עינים**, יען כי הוא היה רבו מעולם העליון.

[ד]

הרב אברהם ישעיהו הכהן עדני = בענין המנעות מהספדים בחצרות חסידים, (גליון קד). נלע"ד, שיש לשים לב שהספד במקורות אינו "הספד" כמו שנהגו היום להרבות בדרשות ושבחים אלא דברי קינה בצורה פיוטית.

בסידורי תימן נמצא **"סדר מספדות"**, והן הנה כידוע עילוי גדול לנשמה, ובהם מוכרח שיהיה הגזמות קצת... עד כדי שאמרו שבניסן האויר צח והנשמה עולה מיד. ואי"צ לכך מלבד חכם בפניו שאין בזה רצון להיטיב לנשמה אלא לעורר את העם... ואולי שמה שנהגו היום דרשות בשבחי הנפטר ל"ע מהוה היפך מכך כידוע שהנפטר נדרש לכך....

וראיתי להגאון **בעל שבט הלוי** (רבי שמואל בן רחל לרפואה שלמה בתש"י) **שליט"א** שמדבר בלויות ל"ע הגם שלא מכיר את הנפטר ואולי רק את צאצאיו ואולי שהוא רשכבה"ג בדבריו מעורר על דברים הנצרכים לאותה השעה ומתוך הדברים המעוררים יהיה עילוי לנשמה!?

אשמח אם יעלו כאן שיח חברים, שמתוכם נבין את הכיוון והיכן יש לעיין בדבר במקורותיו.

[ה]

הרב א. ט. נ. = בתגובה על מה שהביא אחד הכותבים (גליון קד, מדור תגובות אות א') בענין סדר לבישת הבגדים מאת כ"ק **האדמו"ר מליובאוויטש** זי"ע, ראוי לציין מה שראיתי בספר שמתאר את התקופה של פטירת **האדמו"ר הרי"צ** זי"ע ותחילת הנהגתו של **האדמו"ר האחרון** זי"ע, שלאחר הטהרה הגיעו לשאול אותו איך להלביש את התכריכים. והגביה עיני מהתהילים ואמר: **כמדומני שהרמב"ם** פוסק שסדר לבישת הכהן הוא מכנסיים תחילה ואח"כ הכתונת, וכן צריך לעשות כאן...

ויש להדגיש שלפי כפי שנתבאר גם בגליונכם שמנהג החסידים ללבוש תחילה את הכתונת ואח"כ את המכנסים, יש לו סמך מחמת מצות ציצית, הרי יש להקפיד ללבוש גם את הציצית עוד לפני לבישת המכנסים.

[ו]

הרב ישראל קלויזנר = בענין מה שהוזכר בגליונות האחרונים (ק"ב) אודות מנהג החסידים בסדר לבישת בגדים, יש לציין תשובתו של א"י הגאון בשו"ת **משנה שכיר** (או"ח סי' ב'), ומה שבייר וליבן בזה נכדו הגה"ח **רבי מאיר ברנדסדורפר** זצ"ל בספרו **קנה בושם** (ח"ב סי' א').

[ז]

הרב ישכר דוד קלויזנר = על אודות מה שדנו ב"נחלתנו" (קב) בענין סדר לבישת הבגדים, שהביא מ"ש בס' **'תורת יקותיאל'** (סי' ח) ובשו"ת **'מנחת יצחק'** (ח"ד סי' ס), ברצוני לציין מה שדן בזה אאזמו"ר הי"ד בשו"ת **'משנה שכיר'** או"ח ח"א (סי' ב) - וז"ל: "אמרתי להשיבו על דבר ההערה שהעיר מיומא כ"ג [ע"א], דסדר הלבשה דכהנים היו לובשים מכנסים תחלה ואחר כך שאר הבגדים, וזה דלא כמנהג החסידים ואנשי מעשה בצאתם מן המרחץ ללבוש תחלה הכתונת ואחר כך המכנסים. עכ"ד.

"הנה מזה אין סתירה למנהגם וכו'... ע"ש, אך בעיקר מנהגם הנ"ל, מצאתי בספר **תורת יקותיאל** לרב גדול בזמננו נ"י, שהעיר בסי' ח' שיש מקור במסכת דרך ארץ לשני המנהגים, היינו למנהג האשכנזים שנהגו ללבוש תחלה המכנסים, ולמנהג החסידים שנהגין איפכא ללבוש תחלה החלוק. ע"ש בדבריו באריכות ומסיק שהנכון הוא כמנהג החסידים כדי שילבש מיד את הטלית של ציצית וכו'... ובטעם מנהג החסידים היה נראה לי דצריך ליתן כבוד תחלה לחלק הגוף של מעלה יותר מלחלק התחתון, דומיא דרחיצה דקיימא לן [מג"א סי' ב' סק"ד] דראש תחלה ואחר כך הפנים ואחר כך הידיים, כמו כן הוא בחלקי הגוף, אף דצ"ע, דאם כן היה צריך הכובע תחלה, ובאמת שם במס' דרך ארץ לא חשבו הכובע תחלה. וצ"ע. עכ"ל אא"ז.

ואני הכותב אנסה לומר: ד"ל שיש חילוק בין מי שמלביש את עצמו לבין מי שאחרים מלבישים אותו, שהמלביש עצמו שם הטעם הוא כמו של החסידים "דצריך ליתן כבוד תחלה לחלק הגוף של מעלה יותר מלחלק התחתון", משא"כ כשאחרים מלבישים אותו, שם קובע ענין הצניעות, וכמו שהביא מפרש"י כדי שלא יהיו ערומים כשהפשיטום, ואחר כך מפשיטים בגדי החול ומלבישין אותו כל בגדי הקדש". יעיי"ש. ולפ"ז מתורצת שאלות רבות. דו"ק והבן.

[ח]

הרב מרדכי גנוט = רבות עיינתי בשאלת הרב ברוך כ"ץ (גליון קא), מה טעם נפקד מקומו של הפסוק המקורי לאות ע' [בשם **יעקב**] לאמרו עם ג' פסוקים נוספים (תחת שה"ש השלם), והוא, "ענה דודי ואמר לי...", המופיע בקיצור שלי"ה, ותחתיו הושת הפס' "עורי צפון..." המאוחר ממנו.

בדרך [דחוקה של] דרוש נלע"ד ליישב מעט, שפסוקי יעקב"ב אלה (אגב, אאלף בינה את הרבים התמהים לפשר שם זה דווקא [ובפניהם שגורה דווקא אמרת-הכנף שליעקב היה צער גידול בנים (שבת ט"ז), ולכן לא היה לו פנאי לומר כל שה"ש... מש"כ בסידורים בודדים, כמו סידור בוסטון, שהוא "סוד יוהאכלתיך נחלת יעקב אביך"] מסודרים לפי מספר תיבותיהם בכפולות של שבע, לרמוז על שבעת ימי שבתא בסוד "מוסיף והולך". בפס' הראשון (ו') ז' תיבות, בפס' השני (ע) י"ד תיבות (ואילו בפס' "המקוריי", "ענה דודי", ישנן י' תיבות), בפס' הרביעי (ב) כ"א תיבות. הפס' השלישי (ק) שבו י"א תיבות, עדיין אומר דרשני, ועוד חזון למועד, ואולי גם אחרים ימצאו כאן בקעה להתגדר בה. אגב, מה שתמה (בסו"ד) הרי בפרק א' גם נמצא פס' המתחיל באות ע', "עד שהמלך...", לכאוי' לק"מ, דהא חז"ל (שם פח, ב) דורשים אותו בגנאי דור המדבר, ל"ע.

[ט]

הרב שמעון פוגל = בגליון קד (במדור הידעת אות א') מובא דברי בעל **אהבת שלום מקאסוב** זי"ע בקשר י"ד ימים האחרונים של חודש אדר ע"ש. בספר **נופת צופים** (פיעטרקוב תרע"ד) והוא ליקוט מהרה"ק **רבי פינחס מקארץ** זי"ע (עמ' כא, ב), מובא מאמר זה של הרה"ק **מקאסוב** זי"ע מילה במילה בלי שום שינוי אפי' אות אחת. וכבר ביררו בקובץ **שפתי צדיקים** (גליון ח' עמ' נה), הובא בספר **אמרי פינחס השלם** (ח"ב עמ' תקלו). שכמה דרושים מהרה"ק **מקאסוב** זי"ע נודמנו בכתב יד לפני המדפיסים, ויחסום בטעות להרה"ק **מקארץ** זי"ע.

טול חבל ב"נחלתנו"

ניתן להשתתף בשאלות ובהערות שונות, הקשורות לגדולי החסידות לדורותיהם, שתתפרסמה ב"נחלתנו"